

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди

Факультет іноземних мов
Факультет іноземної філології
Історичний факультет

ПИТАННЯ СХОДОЗНАВСТВА В УКРАЇНІ

*Тези доповідей
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
28 березня 2019 р.*

Харків – 2019

15. Судоплатов П.А. Спецоперации. Лубянка и Кремль в 1930–1950 годы. URL: <http://www.lib.ru/POLITOLOG/SUDOPLATOW/specoperacii.txt> (дата обращения: 18.02.2019).
16. Барзани М. Мустафа Барзани и курдское освободительное движение (1931–1961 гг.): [пер. с курдск. А.Ш. Хаурами]. СПб.: Наука, 2005. 373 с.
17. Мирский Г.И. Исламизм, транснациональный терроризм и ближневосточные конфликты. М.: Изд. дом ГУ ВШЭ, 2008. 163 с.
18. Мустафа Барзани. Историко-биографическая справка. URL: <http://warfiles.ru/show-24537-mustafa-barzani-istoriko-biograficheskaya-spravka.html> (дата обращения: 25.02.2019).

ВІЙСЬКОВА КАМΠΑНІЯ ІСУСА НАВИНА

Авраменко Єгор Сергійович, студент 4 курсу

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Науковий керівник: к.і.н., доц. Л.М. Ямпольська

Актуальність даної теми визначається складністю, суперечливістю досліджуваного періоду, його недостатнім вивченням у сучасній юдаїці. Розглянутий історичний період є важливим, оскільки саме в цей час відбуваються такі значні події, як завоювання Ханаану ізраїльтянами.

Мета доповіді – аналіз військових дій під проводом Ісуса Навина, які відбулися під час завоювання Ханаану.

Ісус Навин¹⁰ не був ні пророком, ні священиком, але в той же час він представлений у Біблії як спадкоємець Мойсея. У його завдання входило згуртувати ізраїльтян (або їх основну частину) до моменту досягнення ними західного Ханаану. Бог каже йому: «Тільки будь дуже сильний і відважний, щоб чинити за всім тим Законом, що наказав був тобі Мойсей, раб Мій...» [1: 7]. Ісус Навин вимагає, щоб коліна Рувима, Гада і частина племені Манасії, що осіли за Йорданом, взяли участь у спільному поході. Згодом ці коліна проявляли прагнення до релігійного і громадянського сепаратизму [1, с. 432]. Ще до переходу Йордану Ісус відправляє шпигунів в Єрихон – перше велике місто, що стоїть на його шляху. Переправа через Йордан описана як диво, подібне переходу через Червоне море. «І як тільки, – каже Ісус Навин, – стопи ніг священиків, що носять Ковчег Господа, Владики всієї землі, ступлять у воду Йордану, вода йорданська вичерпається, вода, що тече зверху, зупиниться стіною» [2, с. 32]. І дійсно, русло Йордану раптово оголилося «на велику відстань». Похід на Єрихон відбувся з Галгала, першого релігійного центру ізраїльтян. Там вперше на

¹⁰ **Ісус Навин** – ватажок (шофет) ізраїльських племен у часи завоювання ними Ханаану (1550–1200 рр. до н.е.). Наступник Мойсея. Народився в Єгипті, до виходу з нього євреїв. Син Нуна (Навина) з племені Єфрема. Відомості про нього повністю ґрунтуються на Біблії. Центральний персонаж Книги Ісуса Навина. Згідно з Книгами Виходу, Чисел та Ісуса Навина, був помічником Мойсея, одним із 12 єврейських розвідників, які досліджували Ханаан. Після смерті Мойсея очолив ізраїльські племена, керував ними під час завоювання Ханаану. У чудесний спосіб перейшов Йордан, здобув міста Єрихон, Ай та інші. Помер у віці 110 років у Ханаані.

Святій землі був відсвяткований Великдень, і там, в знак закріплення вірності Завіту, Ісус Навин наказав здійснити обряд обрізання, яким у пустелі стали нехтувати [1, с. 450].

Після падіння Єрихону основна маса ізраїльтян зосереджується за Йорданом і в центральній, найменш населеній частині Палестини. Релігійним центром Ісус Навин робить місто Сихем, біля гір Гевал і Гаризим. Проникнення в цей район відбувається мирним шляхом. Деякі історики вважають, що навколо Сихему вже жили євреї. Саме тут споруджується загальний ізраїльський жертовник, і сюди з Галгала переносять Ковчег (пізніше святиня була перенесена до Шіло). Ісус Навин велів накреслити статuti закону на кам'яних плитах в пам'ять про відновлення Завіту. Жителі сусіднього з Сихемом Гаваоною, вдавшись до хитрощів, зуміли укласти з ізраїльтянами союз. Вони приховали, що живуть в ближній області, і ізраїльтяни, повіривши їм, порушили своє правило, поклявшись жити з ними в мирі. Пізніше, коли обман розкрився, гаваоніти стали васалами Ізраїлю. Археологічні розкопки показали, що Гаваон і після Ісуса Навина зберігав своє становище багатого торговельного міста. Договір гаваонітів з ізраїльтянами стривожив царів південної Палестини. П'ятеро з них складають коаліцію на чолі з царем Єрусалиму і рушають військами на Гаваон. Гаваоніти посилають гінців до Ісуса і просять допомоги. Швидким нічним маршем Ісус веде своїх воїнів до Гаваона і завдає нищівного удару армії амореїв [3, с. 309].

Ця битва була оспівана в Староізраїльських билинах, які не дійшли до нашого часу. Але відгомони їх збереглися в книзі Ісуса Навина. Там сказано про кам'яний град, який побив амореїв і зупинив сонце. На думку одних тлумачів, слова Ісуса, звернені до сонця і місяця, означали заклик до світил «завмерти», «зупинитися» (євр. «дам'ам»), незважаючи на подвиги воїнів Божих. Інші екзегети вважають, що тут ми маємо справу з поетичними образами, якими насичені стародавні гімни. Битва при Гаваоні, швидше за все, описана мовою героїчного епосу з властивими йому гіперболами, за допомогою яких автор міг висловити основну думку: Бог сприяв перемозі Ісуса. Другим ударом ізраїльтяни відбили натиск галілейської коаліції на чолі з царем Хацору (євр. Хазор). Вороги були розбиті біля озера Мером, на північ від Генісарета, але перемога була не настільки повна, як розповідає книга Ісуса Навина. Незабаром Явін-цар відновив свою могутність і на деякий час підпорядкував собі північноізраїльські коліна [3, с. 74].

Перед смертю Ісус Навин, як і Мойсей, знову зажадав від зібрання старійшин Ізраїлю прийняти рішення та остаточно вибрати: схилитися на бік богів Ханаана чи цілком присвятити себе єдиному Богові. Зібрання висловило свою готовність зберігати вірність Богу, що і було урочисто засвідчено в Сихемі. З тих пір такі зібрання відбувалися в околицях міста постійно. Сихем став центром формування північноізраїльської традиції.

Сказання про походи Ісуса Навина закінчується словами: «А Край заспокоївся від війни». Проте, як пояснює апостол, справа Ісуса Навина не була завершена. Про це свідчить книга Суддів [2, с. 67].

Із книги Ісуса Навина і наступних біблійних книг стає очевидним, що завоювання Ханаана стало тотальним винищенням хананеїв. Ціком ймовірно, євреї спочатку захопили лише великі центри і протягом століть поступово опановували землю, асимілюючи місцеве населення. Деякі дослідники вважають, що мало місце великомасштабне входження представників інших народів через райську громаду. З огляду на всю складність походження ізраїльського народу, відзначають швидке збільшення його чисельності, яке повинно розглядатися як щось більше, ніж біологічний приріст. Вважається, що ізраїльтяни були змішаним народом, натовпом рабів-утікачів різного походження. Серед єврейських імен ми зустрічаємо імена єгипетські. За часів Ісуса Навина ізраїльтяни іноді йшли язичницьким звичаєм війни на винищення («закляття», «херем»), посилаючись при цьому на Бога. Ісус Навин очолив ізраїльтян, коли вони, нарешті, перейшли Йордан і вступили в Ханаан зі сходу (близько 1230 р. до Р. Х.). Прямо перед ними знаходилося укріплене місто Єрихон. Їм належало опанувати землю, обіцяну їм Богом. Ханаан в ті часи був розділений на безліч дрібних незалежних держав, кожна з яких утворилася навколо укріпленого міста – резиденції правителя. Першим завданням Ісуса Навина було взяти Єрихон, який займав важливе стратегічне положення. Як показують сучасні археологічні розкопки, Єрихон вже на той час був незвично стародавнім містом [3, с. 72].

Судячи з описів, військові кампанії Ісуса Навина представляли собою вилазки мобільних військових з'єднань, які просувалися в західному напрямку і в разі необхідності об'єднувалися для забезпечення військової переваги в боях на відкритих просторах між містами-фортецями [4, с. 67].

Таким чином, Ісус Навин переміг ханаанейських царів, зруйнував найважливіші міста країни і безліч місць, де хананеї відправляли свій релігійний культ. Хоча завоювання ще не було завершено, євреї вже могли почати заселення країни. Різні території були розподілені за жеребом між ізраїльськими колінами. Євреї так ніколи і не здобули повного успіху. В країні їх постійно турбували вороги, а самі ізраїльтяни дуже часто переймали спосіб життя хананеїв і поклонялися їхнім божествам. Втім, євреям вдалося здобути ще кілька видатних перемог (як, наприклад, перемоги, здобуті коліном Юди), і вони повсюдно переходили до осілого життя. Ханаан перетворився в землю Ізраїльську.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Краткий комментарий к Ветхому Завету // Книги Священного Писания Старого и Нового Завета. – Брюссель: «Жизнь с Богом», 1989. – 1902 с.

2. Всемирная энциклопедия: Мифология / гл. ред. М.В. Адамчик; гл. науч. ред. В.В. Адамчик. – Минск: Современный литератор, 2004. – 329 с.
3. Мень А. Опыт курса по изучению Священного Писания. Ветхий Завет: В 2-х т. Т. I, § 26. – М.: Слово, 2000. – 633 с.
4. Мень А. История религии: В поисках пути, истины и жизни. – Т. VI: Магизм и единобожие. – М.: Слово, 1992. – 359 с.

РУХОЛЛА МУСАВІ ХОМЕЙНІ ЯК ЛІДЕР АНТИШАХСЬКОЇ ОПОЗИЦІЇ В ІРАНІ У 60-х – 70-х рр. XX ст.

Клець Аліна Олександрівна, студентка 5 курсу

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Науковий керівник: к.і.н., доц. Л.М. Ямпольська

Сорок років тому, 1979 року, в Ірані було повалено владу шаха Мохаммеда Реза Пехлеві (1919–1980); в країні остаточно перемогла Ісламська революція, ключову роль у якій відіграв аятолла Рухолла Мусаві Хомейні (1900/1902–1989). За масштабами і значенням для світової історії ці події ставлять на один щабель із Великою французькою революцією 1789–1799 рр., захоплення влади більшовиками в Росії 1917 року. Ісламська революція 1978–1979 рр. в Ірані стала однією з головних подій на Близькому та Середньому Сході за минуле XX століття. Про релігійну та суспільно-політичну діяльність Р.М. Хомейні можна вести довгі дискусії, оскільки ця особистість воістину велика та універсальна. Якщо звернути увагу на всі визначні суспільно-політичні події останнього сторіччя, то стає очевидним, що причина більшості з них була пов'язана з діяльністю партій або еліти. Імам Хомейні спирався не на еліти або групи, а на народ. Він був справжнім вихідцем з народу, служив народу і свято вірив у нього.

Тема дослідження, беззаперечно, є актуальною, адже висвітлює ключові питання, які суттєво вплинули на подальший розвиток усіх сфер життя країни: політичну, соціальну, культурну (повалення шахського режиму, утворення ісламської республіки, введення цензури на пресу тощо), а також сформували перспективи розвитку Ірану. Сорок років потому ісламський режим, створений Хомейні, продовжує демонструвати стійкість, незважаючи на зовнішні і внутрішні виклики.

Метою нашого дослідження є вивчення особливостей антишахської політики Р.М. Хомейні у 1960-х – 1970-х рр. в Ірані, наслідком якої стало скинення влади шаха Мохаммеда Рези Пехлеві та встановлення ісламської республіки.

При підготовці доповіді були використані праці Д.А. Жукова [3], що зосереджується на політичній діяльності Хомейні, С.Л. Агаєва [1] про причини незадоволення політичним курсом шаха періоду «Білої